

РОЛЬ СТРАХУВАННЯ В СТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН

У сучасному світі страховий ринок виступає в ролі каталізатора соціально-економічного розвитку держави, оскільки економічне значення страхування має дуалістичний характер і виконує не тільки захисну функцію, але і є значним джерелом інвестицій, в т.ч. довгострокових.

Специфічною рисою страхування є інверсія страхового циклу, тобто отримання плати за послугу страховика передусь страховій виплаті. У зв'язку з цим кошти страхового фонду можуть бути інвестовані страховиком з подальшою можливістю їх відчуження в разі настання страхового випадку.

Як показує світова практика страховики, як фінансові посередники, грають роль фінансово-кредитного інституту та є потужними постачальниками капіталу в економіку. Страхові компанії в багатьох країнах – це найважливіші інституційні інвестори, що ефективно здійснюють розміщення коштів і управління активами в обсязі 22,6 трлн. дол. У країнах ЄС – 10,4 трлн. дол., Англо-саксонської системі – 6,4 трлн. дол., азіатсько-Тихоокеанському регіоні – 5,2 трлн. дол., Океанії, Латинській Америці та Африці – до 3 % світових страхових активів [1].

Наприклад, обсяг інвестиційного портфеля страхових організацій ЄС виріс в 2014 р. в порівнянні з 2013 р. на 9,4 %. Зміни в інвестиційному портфелі європейських страховиків пов'язані, в основному, з розвитком ринку

страхування життя, на який припадає понад 80 % інвестицій. Інвестиційні активи страховиків з Великобританії, Франції та Німеччини сукупно складають понад 60 % усіх європейських інвестицій страховиків. Аналіз показує, що в структурі інвестицій переважають вкладення в боргові цінні папери та інші папери з фіксованим доходом (52,4 %), Другим за величиною від загального портфеля є вкладення в іпотечні кредити (13,6 %), третіми – в інвестиційні фонди (13 %). Інвестиційний портфель європейських страховиків у структурі ВВП становить близько 63 %. При цьому найбільший показник зафіксовано в Ліхтенштейні (366,7 %), Люксембурзі (258,2 %), Великобританії (111,5 %), Данії (109,2 %) та Франції (100,4 %).

Помітне місце в інвестиційній політиці страховиків США займають їх вкладення в такі сфери як банки, нерухомість, промисловість, послуги тощо. Особливо значущу роль страховий бізнес відіграє в довгостроковому фінансуванні промисловості. Сьогодні широке поширення в США отримала практика надання страховими організаціями промисловим корпораціям інвестиційних кредитів терміном на 15-20 років. Цим визначається особлива роль кредитування страховиками в порівнянні з банківським кредитуванням, яке є найчастіше коротко- і середньостроковим. Нерідко при цьому банки і страхові компанії надають позики спільно: банки надають кредит для фінансування певного проекту на перші 5 років, а страхові компанії на наступні 10-15 років. Для розміщення особливо великих позик страховики створюють пул між собою або разом з банками. Основні потоки капіталу страхових компаній направляються в такі галузі, як хімічна, нафтова, нафтопереробна, електронна, машинобудівна та ін.

Особливим напрямком інвестиційної політики страхових компаній США є інвестиції в цінні папери найбільших транснаціональних компаній. Хоча в більшості випадків сукупний пакет акцій, що належать страховим компаніям, не перевищує 10 % акціонерного капіталу таких корпорацій, є випадки, коли страховики контролюють до 30 % їх портфеля голосуючих акцій, що дозволяє їм здійснювати ефективний контроль над корпораціями. Пряме володіння цінними паперами доповнюється участю страхових організацій у фінансуванні

або управлінні корпораціями через інвестиційні компанії. Так, наприклад, страхові компанії Великобританії володіють більш, ніж 20 % акціонерного капіталу всіх зареєстрованих на Лондонській фондовій біржі акціонерних компаній [2].

Значне місце в інвестиціях страхових організацій країн Заходу займають і вкладення в різні державні цінні папери.

Широко використовуються також лізингові операції страховиків, в яких вони успішно конкурують зі спеціалізованими фірмами. Купуючи за рахунок своїх фондів різне обладнання, електронну техніку, транспортні засоби, страховики здають їх в оренду.

У цілому страхові компанії ЄС, Японії і США володіють наймогутнішим інвестиційним капіталом, який виконує роль подушки фінансової стабільності та безпеки економіки цих країн.

Міжнародний досвід свідчить про велике значення іпотеки для розвитку страхових інвестицій. Частка вкладень страховиків в іпотеку на «старих ринках» - при всьому багатстві вибору інвестиційних інструментів і при існуючому гігантському фонді вже побудованих житлових та нежитлових приміщень - досягає значних величин. На початку нинішнього століття іпотека становила, ні багато ні мало, 8 % від сумарних активів американських страхових компаній. При цьому місцева статистика виокремлює вкладення в різні види іпотечних активів: житлових, сільськогосподарських, комерційних. У інвестпортфелі американських страховиків головне місце (74 % його «іпотечної секції») займає комерційна, промислова та інституційна іпотека, яка передбачає видачу кредитів на зведення торговельних комплексів, офісів, виробничих приміщень, а також медичних центрів [3].

Прийнято вважати, що без інвестиційних ресурсів, в тому числі інвестицій страхових компаній, неможливо досягти макроекономічної стабілізації, вирішити проблеми соціального характеру. Інвестиційна діяльність страховика виступає одним із засобів стабілізатора процесу суспільного виробництва і підвищення ефективності економіки. Інвестиційна активність страхових компаній стабілізує фондовий ринок, а обсяги акумуляції капіталу

через страхову систему можна порівняти з масштабами банківського сектора і різних інститутів колективних інвестицій.

Таким чином, інвестиційний потенціал страхової компанії – це здатність страховика реалізувати можливості, що містяться в інвестиційних активах, визначених законодавством, при дотриманні принципів диверсифікації, ліквідності, прибутковості, зворотності.

Здійснюючи інвестиційну діяльність, отримуючи прибуток з неї, страховики в той же час виявляються в значній залежності від стану справ на фінансовому ринку і в цілому в економіці країни. Це змушує проводити досить жорстке державне регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній.

В цілому можна виділити два основні підходи державного регулювання страхової діяльності по відношенню до інвестиційної діяльності страховиків: «європейський» і «американський». Перший передбачає обов'язкову прибутковість чисто страхових операцій без урахування інвестиційної діяльності страховика. Другий (американський) передбачає, що власне страхова діяльність може бути збитковою, але збитки будуть покриватися доходами від інвестиційної діяльності страховика. Ці підходи визначають не тільки роль інвестиційної діяльності страхових компаній з точки зору держави, а й впливають в цілому на тарифну політику страховиків [4].

У країнах ЄС регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній здійснюється на двох рівнях: директивами ЄС і державним регулюванням всередині країн для захисту національних страхових компаній.

Державне регулювання передбачає дотримання принципу конгруентності, встановлення вимог до структури і складу інвестиційного портфеля, введення контролю за станом інвестиційного портфеля, регламентування процесу інформування регулятора про його зміни.

Вважається, що економічною основою фінансової стійкості страхової компанії є грамотна інвестиційна політика на основі збалансованого інвестиційного портфеля на принципах зворотності, ліквідності, прибутковості і диверсифікації. Тому стратегія і тактика інвестування страхової компанії

пвинна бути орієнтована на ліквідність і рентабельність, залежачи від структури страхового портфеля і кон'юнктури фінансового ринку.

Список використаної літератури

1. Insurance investment in challenging global environment, 2010.
2. Кабанцева Н.Г. Страховое дело. Учебное пособие / Н.Г. Кабанцева. – М.: Форум, 2008. – 272 с.
3. Иняев В.И. Инвестирование страховых фондов: зарубежный опыт и российская практика // Вестник Челябинского государственного университета. – 2010. – № 26 (207). – С. 33-36.
4. Никулина Н.Н. Зарубежный опыт инвестиционной политики страховых организаций / Н.Н. Никулина // Страховое дело. – 2007. – № 11. – С. 25-29.

УДК 368.01

С.А. Калайда,

к.э.н., доцент,

Санкт-Петербургский государственный университет,

Российская Федерация

Г.В. Чернова,

д.э.н., профессор,

Санкт-Петербургский государственный университет,

Российская Федерация

ПРИМЕНЕНИЕ МИРОВОГО ОПЫТА УЧЕТА СТРАХОВЫХ РИСКОВ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РОССИЙСКИХ СТРАХОВЩИКОВ

**Accounting insurance risks in the Russian insurance companies:
the use of world experience**

Ключевые слова: страховые риски; международные стандарты финансовой отчетности; оценка платежеспособности страховой компании; управление рисками страховой компании.